

**HORSENS-
HAMMER
ÅRBOG
1997**

Horsens Søndre Skoledistrikt

I 1889 byggede man Horsens Søndre Skole, Skolen blev nedlagt 1955. Den fik sine elever fra det store flade område syd for Vodskov og Langholt ud mod Limfjorden. Det omfattede især Rærup. Men som det fremgår af artiklen var der andre områder, hvoraf skal nævnes Horsens enge, Attrup enge og Vodskov enge. Artiklen er skrevet af Thomas Hovaldt, der tidligere har skrevet her i årbogen om Indre Mission i Grindsted og Vodskov.

Hst.

Dette område er beliggende syd for landsbyerne Vodskov og Horsens (Langholt). Limfjorden danner den sydlige grænse, og mod øst er det Stae dige, som også er kommunegrænse. Den nordlige del omfatter Bragenholt/Nålebak, mod vest er det den gl. Høvejen med Rærupvejen i forlængelse ud imod fjorden.

Det er et område, der i meget gammel tid har været en del af fjorden. Oprensingsmaterialet fra de store grøfter røber fortiden, idet man kan se strandskaller i dette materiale.

I den sidste halvdel af 1800-tallet er denne egn begyndt at blive anvendt til landbrugsjord, først som græsningsarealer. Læg mærke til egnsbetegnelser som: Horsens enge, der er den østlige del, som mod nord udgjordes af Blødenengene, lidt længere sydpå af Skidenengene og længere ude af Fjordengene, disse enge grænsede mod vest til Attrupengene og derefter i Rærupområdet kom Vodskovengene.

I mange år var hele dette område mere eller mindre uvejsomt.

Englodderne, som udgjorde arealerne, tilhørte gårdene i Horsens og Vodskov, ja, helt ned til Vester Hassing strakte ejerskabet sig. Et eksempel herpå er "Lille Engholm", Halsvej 87, som tilhørte gården "Sdr. Raunskov" ved Vester Hassing, og ejerne derfra havde opført et foldhus på denne englod til læ for kreaturerne. "Langholt Hovedgård" har også ejet en englod derude, f.eks. "Enghuset", Halsvej 111, som har været fæstehus under Hovedgården.

Undertegnede farfar, som var født 1863 i Porsmosehus, har sammen med andre drenge været høverdrenge (hyrdedrenge) derude på engene. Han har fortalt, at da var store dele af arealerne selvgroede med tuer, siv og blåtag (rørtag).

Af gårde og huse fra sidst i 1800-tallet, udover de allerede nævnte, peges på proprietærgården "Vester Laden", som var både den ældste og den største, samt "Enggården" beliggende ved Sømærkevej. Begge de to

gårde er jævnet med jorden, og jordtilliggendet er anvendt til andre formål. Af mindre gårde er "Sorgenfri", Halsvej 90. Lige øst for denne gård har der ligget et lille hus, som gik under navnet "Amalienborg". Det var et lille arbejderhus med lidt jord til. Navnet på huset har sin egen historie. Det var ejet af Johanne og Niels Thomsen (Thamsen). Johanne blev tidligt enke og blev aldrig kaldt andet end Tamse Hanne. Et af børnene, Kristian, var en rigtig lun gut, og han mente ikke, at hans hjem var ringere end naboens, der havde det royale navn "Sorgenfri", så han kaldte konsekvent sit hjem "Amalienborg", deraf navnet. Det er forlængst revet ned. Kristian Thomsen købte senere et andet gammelt hus, "Rævhuset", Sømærkevej 1. Også det er revet ned, og der er bygget nyt. På Vesterladenvej 6 har der også ligget et lille gammelt hus, som var beboet af ejerens søster Karen Laden og deres far Søren Laden Christensen. Efter faderens død flyttede søsteren til Horsens, og ejeren af huset, Christian (Kræn) Peter Christensen, rev huset ned. Han var i forvejen i besiddelse af en mindre ejendom nede ved fjorden, den solgte han og byggede "Nyladen", som ligger der i dag. Hans søn, Søren (Nyladen) Christensen, som er opkaldt efter bedstefaderen, har fortalt, at hans far Kræn Peter fiskede en del på fjorden, og den fortjeneste, som han derved havde, gjorde det muligt at bygge "Nyladen" i 1907. På den tid var det iøvrigt almindeligt, at der blev fisket af folk, der boede ved eller i nærheden af fjorden. Nogle steder var der oprettet fiskelaug, altså grupper af mennesker som på den måde tjente lidt ekstra til dagen og vejen, eller ved daglejerarbejde på gårdene, f.eks. "Vesterladen", og der blev ofte gået langt for at komme på arbejde.

Oppe på Bragenholt/Nålebak har der også ligget et gammelt hus "Lepuset", som forlængst er væk. Det var beliggende mellem "Vesterholt" og "Søndersted". Ejendommen "Søndersted" har for år tilbage været større, ca. 50 tdr. land, men en del af jorden blev stykket fra til: "Nålebakgård", "Øster Nålebak" og "Lille Engholm". En del af husene blev revet ned, og bl.a. solgt til gården "Stokbro" øst for Horsens. Flere af de andre ejendomme er også af ældre dato, f.eks. Bragenholtvej 56. Her har der engang været privatskole. Villiam Nielsen født 1893 har fået undervisning her. Han overtog senere sit hjem, som er Bragenholtvej 36 (Lille Bragenholt). Gården "Vesterholt" er bygget i 1896 af Johanne og Jens Jensen på en jordlod fra "Bakkelygård" i Horsens.

Ketty og Karl Schødt er ejere af Sømærkevej 15, som har været i slægtens eje helt tilbage til før århundredskiftet. Ejendommen var oprindeligt på ca. 50 tdr. land, men senere fulgte en udstykning i forbindelse med et generationsskifte. Derved fremstod ejendommene Halsvej 54 og 60. Det skete omkring år 1900. Halsvej 54 var i mange år landbrug. Senere købtes den af Gerty og Kristian Hejlesen, som oprettede gartneri på stedet, og der blev bygget drivhuse. Efterhånden udvidedes der med minkfarm. Begge dele er nedlagt i dag. Halsvej 60 blev købt af teglbrænder Jens Peter Larsen, og stedet blev rammen om et Gårdteglværk. Råmaterialet, ler, var jo på stedet. Endnu kan der ses spor af lergrave. Det var netop på den tid, at der opstod mange små gårdteglværker (se litteratur "Gamle Teglværker" af Jørgen Rasmussen og Ole Meyer).

På Rærupgård og Loftbroen var der tilsvarende teglværker. Det er bl.a. blevet oplyst, at ejeren af Rærupgårdteglværket har bygget "Rærupsminde" i 1890. Han producerede selv stenene, bygmesteren var teglbrænder Chr. Andersen.

I årene op til og omkring århundredskiftet, sker der en stor udvikling i området: Horsens Sdr. skole blev bygget i 1889, derefter fulgte Rærup mejeri i 1890, og der skulle kun gå 5 år, så var Rærup brugsforening 1895, også en realitet. En så voldsom udvikling skyldtes sikkert, at beboerne i området ikke længere ville lade sig diktere udefra. Der har været tanker fremme om, at børnene fra dette område skulle gå i skole i Stæ for at aflaste byskolen i Horsens. Så vågnede beboerne op, og planer om en skole i Sdr. distrikt, ligesom det allerede var sket i Ndr. distrikt, blev udarbejdede, og disse planer blev godkendt, og begyndelsen var hermed gjort. Skolelodden på 6 tdr. land + tørvelod i Godtlandsmosen blev købt for et beløb af 3000 kr.

På landbrugssiden sker der også ting og sager. Der havde åbenbart været en ikke ringe utilfredshed vedr. udnyttelsen af mælk, som blev produceret, og der blev ført en del forhandlinger mellem syd og nord. Resultatet blev, at der opførtes mejerier i både Kinnerup og Rærup (det kan der læses mere om i årbogen for 1990), men nu var udviklingen for alvor sat i gang. Næste punkt på dagsordenen blev et sted at foretage sine daglige indkøb. Sagen var klar, Rærup brugsforening blev stiftet den 24. november 1895. Indtil da havde

der været en mindre høkerbutik på stedet, vistnok ejet af en John Kristiansen.

Ved en gennemgang af de gamle protokoller bliver det hurtigt klart, at der har været en kreds af mennesker, som har været i besiddelse af både fremsyn, initiativ og foretagsomhed, og det har været til stor gavn for alle i området. Mølleri bliver der også. Det er på ejendommen Halsvej 55, som ejes af tre søskende, Krestine, Andreas og Helberskov Andersen, og det var sidstnævnte, som betjente møllen, der var rejst ved Attrupvejen.

Der er nu kommet gang i opdyrkningen af engarealerne. Den ene efter den anden af englodderne bliver udstykket fra de større gårde, og der bliver bygget nye landbrug. Eksempelvis kan nævnes "Engmark", som blev bygget i 1912, ejeren, Niels Gaarn Svendsen, var søn fra "Gaarden" i Horsens, og det var herfra, at den englod blev udstykket. Sørine og Ernst Andersen flyttede til egnen i 1918, og de købte en ejendom på ca. 11 tdr. land med gamle og dårlige bygninger. Så i 1919 byggedes det nuværende "Englyst" tæt op til Halsvejen. De gamle bygninger lå ca. 300 m fra vejen. Hele flytningen stod den i 12000 kr. Mindre husmandsbrug som f.eks. "Vestbo" blev bygget på en meget smal englod. Husene kunne lige akkurat være der. Denne jordlod havde tilhørt "Birkhede". I samme år, 1926, blev der udstykket jord fra "Vesterladen" til 5 statshusmandsbrug. Det var proprietær Georg Holm, som foretog denne udstykning. Til hvert brug var der 12,5 tdr. land. Min far var en af de 5 statshusmænd, og fra hans regnskaber ved jeg, at jorden kostede ham 8000 kr. Dertil kom byggeudgifter på små 10.000 kr., så et sådant brug kostede ca. 18.000 kr. for jord og bygninger. Så skulle der købes besætning, maskiner og det mest nødvendige i redskaber, dertil kom såsæd. Avl kom først senere, og den var ikke stor på grund af, at jorden var vandlidende og sur, så det var lidt af et pionerarbejde at få begyndt under de vilkår, og en enkelt af naboerne klarede det heller ikke. Medvirkende dertil var, at depressionen satte ind først i trediverne med dårlige priser og afsætningsmuligheder. Der blev eksempelvis indført svinekort. Der skulle et sådant kort med hver gris, som blev sendt på slagteriet. Uden kort var grisene ikke til at afsætte, så der blev handlet kort på livet løs (sort). Prisen for smågrise var 7-8 kr. pr. stk, og købte man smågrise på torvet, skulle man passe på, at der ikke var for mange i kassen hjem. Det blev sagt, at fik de handlende ikke

grisene solgt på markedet, så røg de usolgte i fjorden, måske en påstand. På den tid kostede en stor slagteko ca. 30 kr.

Alle de oprettelser af nye landbrug, på de uvejsomme og vandlidende arealer, gjorde det nødvendigt med en grundig afvanding, og i stedet for nødtørftige render, hvori overfladevandet kunne løbe ned mod fjorden, blev der nu foretaget en regulering og uddybning af disse render, så at der i dag er flere store kommunevandløb, samt et net af smågrøfter, som der er drænet til. Af de store kan nævnes følgende: Attrupgrøften, Nålebakgrøften, som har sit udspring i Møholt, og som fortsætter i Vesterladengrøften, for derefter at løbe i Stae Bæk. Desuden er der Engvasegrøften og Sdr. Blødengrøft, alle samles de i Stae Bæk. Som allerede nævnt er det gamle enge, der udgør hele området, og navnet enge går jo igen i egnsbetegnelserne, men det er morsomt at lægge mærke til, at det gør det også, når det gælder navngivning af huse og gårde: Enghuset, Englyst, Engholm, Engmark, Enggården, Kongseng, Fjordeng, og Lille Engholm, som forøvrigt er navnet på både Halsvej 45 og 87.

Når der sker en del pionerarbejde på en egn, så er det ikke bare på landbrugets område. F.eks. startede Peter Olsen i 1896 en vognmandsforretning på Rærupvej. Han ejede en overgang fire spand heste, som han kørte varer rundt med, bl.a. korn og foderstoffer for firmaet "Riis" i Aalborg og ud til landmændene, men også fra Vodskov Station og ud til Rærup brugsforening. I 1917 flyttede han til Vodskov. (Vognmand Peter Jensen, Vodskov har omtalt vognmændene i Horsens-Hammer-årbogen). Ved siden af "Brugsen" er der selvbetjent tankstation, men tidligere var der her et lille hus og i tilknytning hertil en smedie. Smedien blev senere købt af Julius Poulsen "Fjordeng", og der brugt til vognhus. I stuehuset har der i årene omkring 1900/06 været privat skole med ca. 10 elever, lærerinden hed Frk. Lysbeck. Jens Jacobsen, Horsensvej 52 er barnefødt ude ved Loftbroen, han er blevet undervist her i et halvt års tid, inden han blev overflyttet til Nr. Uttrup skole. De sidste år huset stod der, anvendtes det som lager for brugsen, der ejede det.

Syerske Albine Jensen, Halsvej 40 oprettede her et brødudsalg. Det blev i 1939 købt af Jensine Nielsen, som også solgte slik, så skoleeleverne var flittige kunder. Brødet blev leveret af bageren i Horsens, de sidste år Sine opretholdt udsalget. Elektriciteten havde

også holdt sit indtog. I begyndelsen kom den fra Vodskov, men i 1937 blev Rærup transformatorforening stiftet, og i 1938 kom de yderste forbrugere langs Halsvejen med, hen til og med Halsvej 104. Forbrugerne på Vesterladenvejen hørte under Stae transformator. Rærup transformatorforening blev nedlagt i 1972, og forsyningen af elektricitet overgik fra N.O.A.E. til NEFO.

Rærup brugsforening fik i 1947 en konkurrent, idet købmand Niels S. Andersen oprettede forretning på Halsvejen med tilhørende lagerbygning. Han kørte bl.a. varetur med hestevogn. Nok mest på grund af alder stoppede Andersen i 1970 med at drive forretning, og bygningerne er i dag indrettet til beboelse. Et andelsfrysehus startede op i 1950 og var i godt en snes år til glæde og hjælp for egnens husmødre, når det gjaldt opbevaring af letfordærlige madvarer, specielt i forbindelse med hjemmeslagtning, som var almindelig den gang.

Gerty og Kristian Hejlesen har købt Halsvej 54, og går i gang med at starte på gartneri, og der blev bygget drivhuse, efterhånden også minkfarm. Begge dele blev nedlagt i 1985, og tendensen fortsætter. Mange af de serviceinstitutioner og virksomheder, der har været etableret i Horsens Sdr. Skoledistrikt er ophørt, og 66 år efter at Skolen i 1889 blev opført på "Pytti's eng" (Petersborgs), ophører den nu med at være skole i november 1955, og vi kan se tilbage på, at følgende har været lærere på skolen:

1889 - 1892	Erik Ørum
1892 - 1897	Nymark Christensen
(1897 - 1900)	Enkefru Nymark Christensen
1897 - 1908	V.A.A.Hagemann
1908 - 1914	H.Fr.Ejler
1914 - 1955	H.C.J.C.Petersen

(billeder af lærerne kan ses på historisk sognekort).

Udover den almindelige undervisning, var der også håndgerningstimer for pigerne i "store" klasse, formentlig var det lærerfruerne, som underviste her, men Marie Jensen (Moster Marie), Vester Mølle og Frk. Marie Jeppesen, Horsens, har begge to kørt på cykel ud til Sdr. Skole for at undervise pigerne.

Tiden er nu kommet, hvor de mindre mejerier bliver lagt sammen med, eller som det hedder fusioneret med, de større, og her var Rærup andelsmejeri et af de første, som blev opslugt. Driften ophørte i 1967, og dermed var sammenlægningen med Aalborg andelsmejeri en realitet. Den sidste ordinære generalforsamling blev afholdt på Vodskov hotel den 13. oktober 1969, en epoke er slut. Følgende har haft deres virke som mejeribestyrere:

1890 - 1900	H.P.Bagge
1900 - 1905	Nikolaj Ulsted
1905 - 1908	N.P.Nygaard
1908 - 1916	J.C.Nielsen
1916 - 1918	J.Bagge
1918 - 1927	Jacob Jacobsen
1927 - 1934	Karl M.Jensen
1934 - 1967	K.V.Hansen

ifølge protokollen blev mejeriet stiftet den 7. marts 1890, og bestyrelsen bestod da af følgende medlemmer:

Pentz Jensen, "Skovlund", Vodskov
 Lærer Erik Ørum, Sdr. Skole (Kasserer)
 Lars Jensen, "Nygaard", Vodskov
 Chr. Andersen, Rærup
 Anders Jensen, "Mariendal", Rærup
 Chr. Skriver, "Enggården", Rærup
 Anders Jensen, "Bragenholt"

En tid blev mejeribygningerne anvendt til vaskeri, og gik under navnet "Kittel-Service". På det seneste har der været solgt blomster og gamle ting og sager fra bygningerne.

En ny tid er for alvor begyndt. De små virksomheder kan ikke længere klare sig i konkurrence med de større og må give op. Rærup brugsforening er en af dem, og den 1. november 1980 var det slut efter at have betjent egnens beboere i 85 år, den blev stiftet den 24. november 1895. Nedennævnte har været beskæftiget i Brugsen som uddelere:

1895 - 1896	Høker John Kristiansen
1896 - 1897	Gdr. Niels Simonsen
1897 - 1906	Fru Ane Nymark Christensen
1906 - 1913	Ole Chr. Christensen
1913 - 1928	Jens Nielsen
1928 - 1962	Alfred Pihlmann
1962 - 1968	Bent Klitgaard
1968 - 1980	Kaj Lassen

Brugsen er nu indrettet til gavebutik, og på pladsen vest for er der tankstation med selvbetjening. Sangstrofen: "For det gamle som faldt, er der nyt overalt" kan man næsten sige er gældende her på egnen. Et havecenter er skudt op på Halsvej 90 med plantesalg for øje. Senere udvidede Finn Jensen med støberi af havefliser, for til sidst at gå over til haveprojektering og anlægsarbejder.

Der har eksisteret flere minkfarme i området, bl.a. i "Østbo", men en produktion af skind er i høj grad dikteret af, hvad der er på mode, så med dem har det gået op og ned, mest ned. Der er mig bekendt ingen tilbage.

Et par enkelte maskinstationer i mindre format har også stoppet deres virke. Det som i øjeblikket er mest iøjnefaldende er "Den kontrollerede losseplads" nede ved fjorden, som efterhånden hæver sig op i ca. 20 meters højde, og som det sidste nye "Vindmølleparken". I bund og grund noget gammelt, som tages op igen, sådan er det med historien, den gentager sig, nu bruges vinden til produktion af elektricitet, før var det de gamle "Klapsejlere" og "Vindroser", som stod rundt om på gårdene som trækraft for kvarne og tærskværker, men de er for længst fjernet.

Lars Bæk Larsen, Halsvej 100 var i ikke ringe grad teknisk begavet, han fandt ud af, at gamle bilmotorer kunne laves om til trækraft for landmændene, og de var billigere i anskaffelse end møllerne. I mit hjem stod der en sådan motor, og den fungerede udmærket. Lars Bak gik senere ind i faget Autoophug.

Efterhånden har "engene" skiftet karakter fra at være en kvægbrugsegn med mælk- og svineproduktion, som de to vigtigste produktioner. Lidt æg blev det også til, skulle man i "Brugsen" var det rart at have en kurvfuld æg med, det lettede lidt på regningen.

Som følge af at der stort set var malkekøer på hver eneste ejendom, og derfor brug for transport af den frembragte mælk til mejerierne, etablerede mejerierne i Rærup og Horsens mælketure. De blev ofte udliciterede til andelshaverne, som derved tjente en ekstra skilling. I mange år kørte der fire sådanne mælketure, to til hvert mejeri, - se, da var der "bossen" på engene. Til transporten af mælken i mælkejungerne blev der af mejerierne stillet specielle mælkevogne til rådighed. Det var hestetrukne køretøjer. Efterhånden overtog lastbilerne kørslen, eller hestene blev udskiftet med en traktor som trækraft. Nu er det motoriserede tankvogne, der bruges, men i øjeblikket er der kun en eneste mælkeproducent tilbage på hele egnen, det er Sv.Aage Jakobsen i Rærup.

En enkelt kødproducent er der kommet til, bl.a. Magnus Thodberg, "Nyladen". Ellers er landbruget stort set ændret til planteproduktion, eller bare som hobby. Udkommet hentes andre steder, eksempler: AK Portmontage, Halsvej 91, Scandi Læder, Halsvej 94, her fremstilles der sko og sikkerhedsfodtøj. En overgang var der flytteforretning på "Engmark".

En stor virksomhed er elværket "Vendsysselværket", men det er kun delvis placeret i distriktet, administrationen og hovedværket ligger i Hals kommune. Det er kun et afsvovlingsanlæg og så nogle gamle olietanke, der er placeret, hvor gården "Vesterladen" har ligget. I forbindelse med værket er der lavet et røgkammerstøvdepot ved og ud i fjorden. Det er en del af et tredelt projekt, hvori indgår "Lossepladsen" og en "fyldplads" syd for Rærup, den skal tjene som depot for havneslam og oprensning fra fjorden. Dette projekt løb af stablen omkring 1987/88.

Undertegnede har med denne egnsbeskrivelse for Horsens Sdr. Skole-distrikt forsøgt at pege på, hvad der har været af tiltag og udvikling i dette område, fra skolen blev oprettet i 1889 og indtil i dag, hvor vi skriver 1997, altså en epoke på over 100 år, meget kan være gået i glemmebogen, men jeg har forsøgt at få så meget som muligt med, bl.a. ved gennemgang af forskelligt litteratur, gamle protokoller og så ved samtaler med en lang række mennesker, som på en eller anden måde har, eller har haft tilknytning til egnen, og jeg vil gerne hermed bringe en stor tak til alle, som har bidraget med

billedmateriale eller oplysninger. Jeg har mødt en helt utrolig opbakning, det har været en stor oplevelse, tak for den.

Thomas Hovaldt
Jens Lundsvej 7, Vodskov

På Hjemstavnsudstillingen i 1998 vil man kunne se en stor samling Rærup-billeder, som Thomas Hovaldt har indsamlet, og som nu er ved at blive affotograferet.

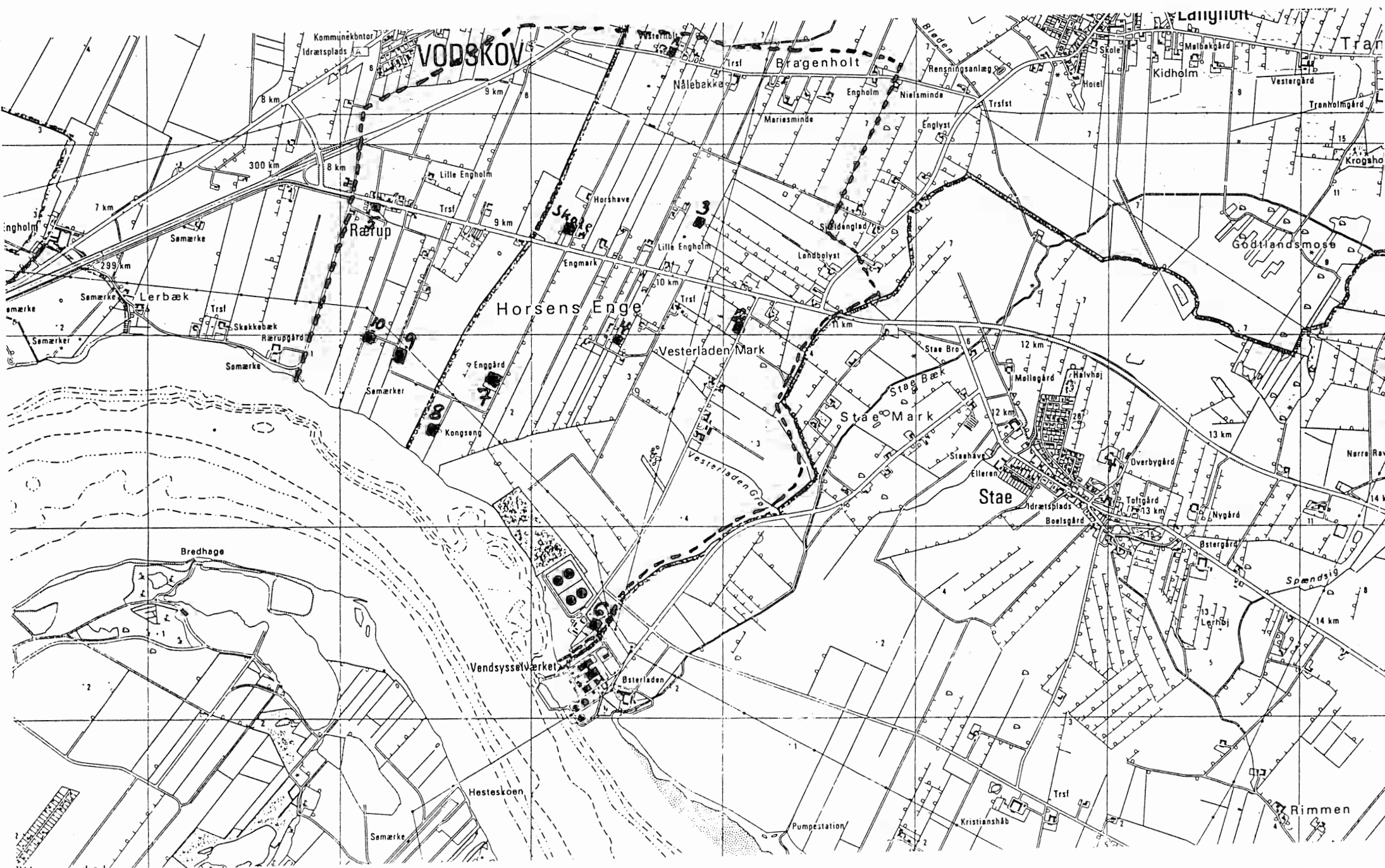
Hst.

Fortegnelse over nedlagte huse og ejendomme i
"Horsens søndre skoledistrikt".
(se markeringer på kort).

- Nr. 1. "Lephuset", har ligget mellem "Vesterholt" og "Søndersted" på Bragenholtvej.
- Nr. 2. "Ladenhuset", blev sløjfet da gården "Nyladen" blev opført i 1907 på Vesterladenvej.
- Nr. 3. Ejendommen "Englyst", blev af ejeren Ernst Andersen flyttet ned til Halsvejen i 1919.
- Nr. 4. "Tamse Hannes hus", da ejeren - Johanne Thomsen - var død forfaldt huset og resterne blev revet ned.
- Nr. 5. Var et lille hus, som har ligget, hvor der nu er tankstation ved enden af den gl. Rærup brugsforening, inden nedrivning blev det brugt af "Brugsen" som lager.
- Nr. 6. "Vesterladen", tidligere proprietærgård, måtte vige pladsen for "Vendsysselværket".
- Nr. 7. - 8. - 9. og 10, er alle ejendomme, som blev sløjfede, da etablering af fyldpladser og losseplads blev realiteter.
- Nr. 11. Gammel mølle.

Ovenstående liste samt kortet på den følgende side er udarbejdet af Th. Hovaldt.

Hst.

Horsens-Hammer Afholdsforening

Beretningen om Horsens-Hammer Afholdsforening er skrevet af Anker Engqvist, der har skrevet en række artikler her i Horsens-Hammer Årbog. Han døde for nylig, 89 år gammel.

Hst.

Når jeg drister mig til at fortælle lidt om Horsens Hammer Afholdsforening, må jeg støtte mig til litteraturen, for afholdsforeningen blev stiftet, omtrent 30 år før jeg blev født.

Jeg støtter mig i første omgang til værket: Afholdsbevægelsen i Danmark. Det udkom i 1939.

Fra dette værk citerer jeg: Det er en kendsgerning, at der i vort folk i slutningen af det nittende århundrede tiltrængtes et afholdsarbejde, fordi brændevinsforbruget var meget stort overalt, men især vel af den mindre bemidlede befolkning. En flaske brændevin (tre pægle) (ca. 3/4 liter) kostede kun 30 øre. Det var let at få fat på, idet købmændene fik det hjem i store ankre. Der går en historie omkring en købmandsforretning, hvor man havde en mand, der fyldte skufferne i butikken. Manden fik ikke andet for sit arbejde, end at han måtte tage sig en dram, inden han gik hjem. En dag sagde han til lærlingen "Jeg synes, at brændevinen er lidt slap i dag!" "Ja", sagde lærlingen, "men vi har også lige fyldt destilleret vand på ankret!". Denne udtalelse fik lærlingen en ordentlig lussing af købmanden for.

Det er ligeledes en kendsgerning, at de mennesker, der havde en langt fyldigere uddannelse og mere fyldig indflydelse end afholdsbevægelsens grundlæggere, lukkede både øjne og ører for alkoholspørgsmålet. Derfor synes det, at alle fornuftige mennesker burde glædes og være taknemmelige for, at en metodistpræst, en kvækermissionær, en bondemand og en rejselærer tog det store sociale arbejde op med de evner, de nu havde, og med fuld udnyttelse af deres evner gik i gang med det. Desuden havde de jo det, der altid er nødvendigt i alt socialt arbejde, nemlig næstekærlighed.

Den 17. april 1877 stiftede metodistpræst C.F.Eltzholtz en afholdsforening i Vejle, kvækermissionær John F. Hanson stiftede den 26. april 1879 en afholdsforening i Randers, og den 25. januar 1880 stiftede landstingsmand Claus Johannsen Fjellerad afholdsforening,

medens rejselærer Fr. Estrup dannede en forening i Als (Østjylland) den 29. marts 1880.

Det er jo lidt mærkeligt, at 4 mænd uafhængige af hinanden samtidigt dannede afholdsforeninger i deres hjembyer.

Eltzholtz var velkendt med afholdsbevægelsen fra Amerika og ville organisere en lignende bevægelse i Danmark, på kristelig grund. Hanson havde allerede i 1877 besøgt Danmark for at holde kristelige møder og danne afholdsforeninger på folkeligt grundlag. Desuden stræbte de begge for dannelse af en landsorganisation, navnlig da de erfarede, at Claus Johannsen og Fr. Estrup havde stiftet deres foreninger.

Hanson samlede delegerede fra de folkelige foreninger i Horsens, Aarhus, Randers og København til møde i Horsens den 29. marts 1880 for at danne en fællesorganisation for alle "Totalafholdsforeninger". Der vedtoges regler for: Den danske Totalafholdsforening, hvor der i punkt 5 stod: Centralorganisationen for Danmarks Totalafholdsvirksomhed består af repræsentanter for alle Totalafholdsforeninger, som antager organisationens grundregler. Der var 9 andre punkter, om hvordan ledelsen af foreningerne skulle være, og i punkt 10 hed det: Denne organisation er ganske uafhængig af religiøse og politiske særinteresser.

Det viste sig vanskeligt for de to retninger, den kristelige og den folkelige at arbejde sammen, og da der ved udgangen af 1880 var dannet 12 kristelige foreninger, dannedes der en ny organisation under navnet: Den danske evangeliske Totalafholdsforening.

Der blev bedrøvelse over spliden, men man enedes dog om at holde et fællesmøde i Horsens den 18. april 1880. Resultatet af dette møde blev, at de enkelte foreninger blev frit stillet og der ikke måtte opstå religiøs propaganda mellem dem.

Den følgende dag holdtes der et nyt møde. Her var Claus Johannsen og Eltzholtz ordførere, og her blev der vedtaget denne bestemmelse: En ny centralorganisation får navnet: Danmarks Totalafholdsforening. Centralforeningen møder skal indledes med sang, bøn og bibellæsning, og der må ikke forekomme dans og kortspil ved dens møder. Ved årsmødet 1883 blev vedtægterne ændret, så bestemmelsen om dans og kortspil bortfaldt. Afholdsforeningen skulle være neutral og folkelig.

Folkeskolelærere i stort tal begyndte at gå aktivt ind i afholdsarbejdet, og det er her, jeg mener, at Horsens-Hammer Totalafholdsforening dannes. Der foreligger ikke noget protokollat, der viser hvor og hvem, der begyndte arbejdet, men jeg tror ikke, jeg tager fejl, at det var i Horsens nordre skole, der var oprettet i 1881. Lærer ved skolen var N.P.Sørensen. Der var ikke andre steder, man kunne holde møder, end i skolerne, og i Horsens Byskole sad lærer L.P.Hald, og da han var tilsluttet Indre Mission i Horsens, ville det være mod hans indstilling at oprette en folkelig afholdsforening. Men i hvert fald blev Horsens-Hammer Totalafholdsforening stiftet den 2. april 1882.

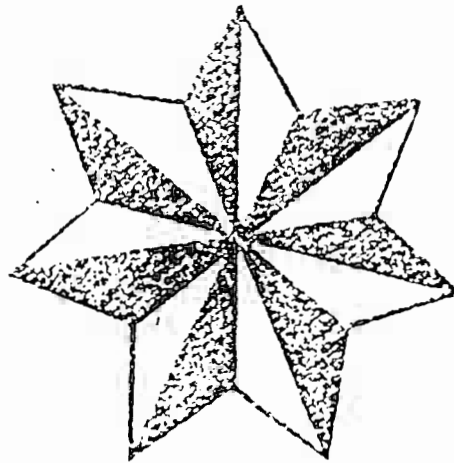
Den første fane foreningen havde var en silkefane, som nu er i Horsens Hammer Hjemstavnsforenings varetægt. Den er så mør af ælde, at den næsten ikke er til at rulle ud, uden at den vil gå helt til grunde, alligevel vil foreningen gerne have den fotograferet. På den står der: Horsens Hammer Totalafholdsforening. Med Gud for hjem og fædreland. Stiftet den 2. april 1882. 1895 tog Danmarks Totalafholdsforening navneforandring til: Danmarks Afholdsforening og de andre foreninger fulgte efter, for på en senere indkøbt fane står der: Horsens Hammer Afholdsforening. Stiftet den 2. april 1882. Med Gud for Hjem og Fædreland.

I løbet af de næste fem år blev der stiftet afholdsforeninger i næsten hvert nok så lille sogn i Danmark. Også rigsdagen blev mindet om, at Afholdsbevægelsen var i fuld virksomhed. Således blev der lavet en landsadresse i 1895 med 150.460 underskrifter, og rigsdagen måtte lave alkohollove som flg. deraf.

Man dannede også herredskredse, Kjær Herreds Afholdskreds blev stiftet 1890. Den havde tilslutning fra Horsens Hammer Afholdsforening stiftet 2. april 1882, Aabybro Afholdsforening stiftet 1. marts 1883, Vester Hassing stiftet 6. maj 1883, Hou stiftet 11. juni 1883, Nørhalne stiftet 8. februar 1887 og Nørresundby stiftet 27. december 1888.

Afholdsbevægelsen indførte et emblem. Det første var dannet som en sekstakket stjerne, men det blev hurtigt lavet som en syvtakket stjerne. Emblemet blev båret af medlemmerne af Afholdsforeningerne

for at vise, at man var Afholdsmand eller -kvinde.

Som allerede nævnt går jeg ud fra, at det var i Horsens nordre skole, at lærer N.P.Sørensen samlede folk omkring afholdsarbejdet, og at lærer J.K.N.Skipper fortsatte arbejdet. Han overtog Nordre Skole i 1901 og var der, til han blev pensioneret sidst i tyverne. Han var formand for afholdsforeningen, da jeg begyndte at forstå noget, og han beklædte den stilling i mange år.

Min far, snedker Niels Chr. Nielsen blev medlem af afholdsforeningen på samme tid, som han købte værkstedet og byggede til dette i 1907, hvor han og mor også giftede sig. Far var på alder med foreningen, idet han blev født den 9. april 1883. Han havde gået til præst hos pastor P.Chr.Jensen i 1896, hvor præsten lige havde overtaget embedet i Horsens-Hammer sogne. Far, der jo var fra Hammer Bakker, fik efter konfirmationen plads hos præsten i sommeren 1896, inden han skulle i lære hos Anton Albrechtsen. I sin læretid gik han på aftenskole hos lærer L.P.Hald i Horsens Byskole. Der lærte han en hel del, bl.a. dansk og geometri samt at skrive en smuk håndskrift. Dette kom ham til gode i hans senere stilling som snedkermester i Horsens.

Han var på mange måder en fremskridtsmand i Horsens. F.eks. stiftede han Horsens Husflidsskole 1911 og var formand for denne til 1920. Ligeledes fik han og andre i byen lavet og passet gadebelysningen i byen, indtil der kom petroleumsrationering under anden verdenskrig. Han blev også indvalgt i bestyrelsen for Horsens-Hammer Sygekasse og i Horsens-Hammer Brugsforening. Ligesom han også var i Husmandsforeningens bestyrelse i mange år.

I afholdsforeningen var han på mange måder en foregangsmand, skønt han aldrig blev formand. Derimod var han næstformand og skulle skrive protokol, hvad han gjorde på en god måde, idet han var hurtig opfattende og hurtig refererende. Tillige var han i mange år fanebærer for foreningen.

Det var for ham en virkelig værdighed at bære fanen. Når den af en eller anden grund skulle præsenteres, tog han aftenen forinden, fanen ud af sin pose og pudsede spyd og ringene på fanestangen, og skulle han til begravelse, blev fanen behængt med sørgeslør. Fanen blev jo fremført ved mange lejligheder f.eks. ved sølvbryllupper, ved offentlige møder og ved årsmøder, som han og mor næsten altid besøgte hvor i landet, det så foregik. Endog på Bornholm var de med i 1930. Far og J.K.N.Skipper arbejdede godt sammen, skønt de var meget forskellige på mange måder. Lærer Skipper var indadvendt, medens far var udadvendt og mere pågående end Skipper. Det kom frem i 1915.

I en påskestorm i 1915 blæste vestgavlen ind i vort hus. Det fik betydning i mange år frem. Far havde ikke penge til at få gavlen bygget op, så han måtte skaffe sig et lån til udgifterne. Lånet fik han ved Sagfører Olesens hjælp.

Først lidt mere historie.

Der var ingen udskænkingssteder i Horsens Hammer sogne, da afholdsforeningen blev oprettet. Brændevin var billig og kunne købes hos købmand og høker. Kroer var der ingen af mere. Langbrokro og Bilidt kro, henholdsvis syd og nord for Hammer bakker, var nedlagt, fordi de kun blev benyttet som overnatningssteder, så længe Kongevejen gennem bakkerne blev befærdet. Det eneste sted, hvor man kunne købe alkohol, var i Bajerhuset ved den nye Sæbyvej ved indkørselen til Horsens. Her bedede vognmænd, når de fragtede varer fra Nørresundby til Hjallerup og Dronninglund. Men noget rigtigt udskænkingssted var det ikke. Ved Hjallerup Marked kunne man godt se nogle enkelte fulde mænd. Men det var begrænset.

Først efter at Sæbybanen blev åbnet, blev der opført afholdshjem i mere offentlig henseende. I 1899, da banen blev åbnet, byggede gæstgiver Jens Hansen et afholdshjem ved Langholt station, og da Vodskov begyndte at trænge sig omkring Vodskov station, byggede Lars Larsen afholdshjemmet i Vodskov. Nu kunne der afholdes offentlige møder og

dans i disse etablissemeter. Desuden drev man gæstgiveri med overnatning og restauration for tilrejsende begge steder. Der blev afviklet møder af forskellig art samt juletræsfester og dilettantforestillinger og endog var der rigsdagsvalg, kommunevalg m.m.m.

Men nu tilbage til 1915, hvor vort hus skulle renoveres.

Ved sagfører Olesens hjælp og ved, at Far fik en livsforsikring, fik han også en kassekredit i Nørresundby bank, som han havde helt til sin død. Nu kunne huset sættes i stand. Vestgavlen blev bygget op, og der blev tillige lavet et loftsværelse på vestgavlen, hvor vi alle fire sov. Ja, der var endog kakkelovn, så vi havde varme om vinteren.

I løbet af sommeren blev skillevæggen mellem vore to stuer i nordsiden af huset fjernet, og der blev sat panel op under vinduerne og lavet forsatsvinduer for at holde på varmen om vinteren. Far havde nemlig lavet et egetræsskrivebord til sig selv, og det kunne jo nok stå i den ene stue, men Far ville nu, at det skulle være til at gå til når som helst, så nu fik vi en stue, der var 10 1/2 alen lang og 5 alen bred.

Desuden begyndte de at samle unge til ungdomsmøder, hvor der blev holdt oplysende foredrag og som underholdning oplæsning af de dalevende forfattere som Thomas Olesen-Løkken, Jeppe Aakjær, Johan Skjoldborg og andre.

Vi havde indtil da kun et fyrretræsspisebord, der var malet som nøddetræ, og nogle svenske stole, så nu gik Far igang med at lave et egetræsspisebord med almueudskæringer ligesom hans skrivebord, samt seks egetræs spisebordstole. Far havde altid noget at lave i fritiden med udskæringer af forskellig slags. Han kunne ikke være ubeskæftiget på noget tidspunkt. Det nye spisebord kunne trækkes ud, så det blev 8 alen langt, og da der kom flere og flere unge til ungdomssmøderne - der kunne godt komme 30 unge - så var møblementet jo i orden med så stort et spisebord. Hvor var Mor så i alt dette? Jo, hun var blevet meldt ind i afholdsforeningen i 1915 og stod jo ved sin mands side i arbejdet. Hun bagte kage og lavede kaffe og hyggede om de unge. Desuden kan jeg fortælle, at der mærkelig nok aldrig blev kæresteri mellem de unge. Der var ingen af dem, der giftede sig med hinanden. Alle fandt ægtefæller andet steds fra. Møderne blev holdt den første mandag i måneden for ikke at kollidere med Karle- og pigemøder, der blev holdt i andre hjem i byen. Mest i Indre missionshjem. Det var en aftale, som Far havde med præsten. Desuden

blev der øvet dilettantskuespil i den samme stue. Der blev nemlig hver vinter lavet dilettantaftener i afholdshjemmet. Det foregik ved, at der i en uge om fredagen var generalprøve, lørdag premiereaften og søndag forestilling, der afsluttedes med dans.

Alt dette foregik hver vinter undtagen vinteren 1918-19. Da var der spansk syge i næsten alle hjem, og mange unge døde af den frygtelige sygdom. Der var f.eks. i julen 1918 7 begravelser på Horsens kirkegård mellem juleaften og nytåret 1919. Også her måtte far afsted med fanen flere gange. Det var en tung vinter at komme igennem. Også vi blev da syge, omend ikke så hårdt angrebet. Først blev Far syg og lå nogle dage, så blev Mor syg, og Far måtte prøve at stå op og lave lidt mad, men det var forgæves, for ingen af os kunne spise noget. Så blev jeg syg, men Mor var kun syg et par dage, så hun kunne pleje os, til vi kom til hægterne. Min søster blev syg hen på foråret, da hun ellers skulle til at begynde i skolen, men hun var mere syg, end vi andre, og på et tidspunkt var de bange for, at hun ikke kunne overleve. Hun kom først i skole efter sommerferien. Hun havde et længere sygeleje.

Ungdomsmøderne blev genoptaget næste vinter og ligeså dilettantskuespillene. Der var ingen scene i afholdshjemmet så også her måtte Far stå bi. Scenen blev bygget op på nogle ølkasser fra restaurationen og Far måtte tage brædder fra sit lager til scenegulv, ligesom han lavede proscenium og kulisser. Engang skulle der laves et nyt fortæppe til scenen. Mor blev sat i gang med at sy noget hessian sammen, så tæppet fik den rigtige størrelse. Så blev møblerne sat til side i stuen og tæppet lagt ud, så Far kunne male det efter en model fra Familie-Journalen. Tæppet forestillede nogle draperede tæpper med posementsnore og fine kvaster. Der gik jo nogle dage og aftener med dette maleri, og da tæppet var tørt og blev taget op, var malingen slået igennem, og Mor måtte igang med sæbevand og skurebørste for at få gulvet i orden igen.

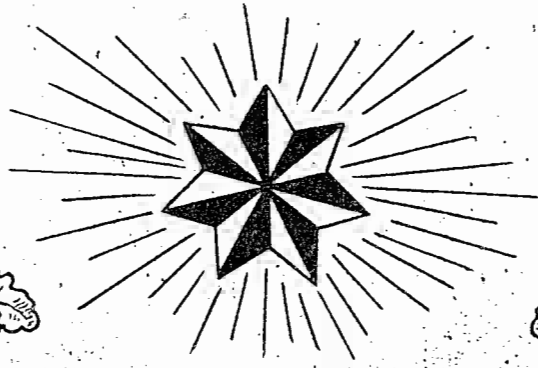
Ved afholdsforeningens 50-årsdag, der faldt på en lørdag, skulle der være virkelig fest. Søndag overværede foreningens bestyrelse og andre gudstjenesten i Vodskov kirke. Derefter var der spisning for bestyrelsen og andre indbudte på Vodskov Afholdshjem. Derefter samlede man under fanen, der da havde fået en anden fanebærer, nemlig Hans Andreasen, Kinnerup. Baptisternes hornorkester spillede, og man

marcherede til Horsens til anlægget: "Hørgorri", hvor der skulle holdes taler af blandt andre formanden for Danmarks Afholdsforening, Carl Ottesen fra Skodsborg ved København. Carl Ottesen var overlæge på metodisternes sanatorium "Skodsborg" og "Fremtiden" ved Frederikshavn.

Far havde ved festspisningen fået diplom for at have været medlem af Horsens-Hammer Afholdsforening i 25 år. Da alle var samlede i anlægget gik Far på talerstolen og sagde bl.a.: Det er mig en stor ære at byde alle velkommen her til Horsens. Især er det mig en ære at kunne byde formanden for Danmarks Afholdsforening velkommen som taler her ved denne lejlighed, hvor Horsens-Hammer Afholdsforening kan afholde sin 50-årsdag. Men inden hr. overlæge Carl Ottesen skal tale, vil vi alle synge sangen: "I Danmark er jeg født, der har jeg hjemme". Det er det eneste, jeg kan huske fra den dag, men at Far havde været stolt over, at det var lykkedes at få overlægen til at tale ved den sammenkomst, er jeg ikke i tvivl om.

Far kunne føre sig med stor værdighed, og der var stor respekt om ham. Jeg husker et par situationer. Vi sad derhjemme og drak eftermiddagskaffe, da de store drenge var på vej ned til en isfyldt dam på den anden side af vejen. Far så, at de var nede ved dammen, og han gik ud på trappen uden for vort hus og sagde: "Der er ingen, der går på isen, den kan ikke bære". Drengene så sig om, men de gik stille op fra dammen og fortsatte mod deres hjem. Far gik ind på værkstedet, som om der intet var hændt. En anden episode: Der var en fest på Langholt Afholdshjem, og dansen gik lystigt, da Far så, at der var kommet et par unge mænd ind, som ikke hørte til selskabet, og at de var lidt påvirkede. Far standsede musikken midt i en dans og gik hen til de to og bad dem i præcise vendinger om at forlade salen. "Er det ikke et offentligt sted, vi er på", sagde den ene af de to mænd. "Jo, men det er en privat fest, hvor I ikke har noget at gøre, så A ser helst, at I benytter døren der henne hurtigst mulig!" De to listede af, og hele forsamlingen klappede, mens Far gik hen og fik musikken til at fortsætte. De to kunne have vredet ham sammen, men den respekt, der stod om Far, var ikke til at tage fejl af.

Hver sommer var der udflugt til Grindsted skov, hvor der var et traktørsted, og hvor der var en dansestrade. Festen var annonceret til at begynde kl. 15,00 om søndagen. Når man så kom, gik man ind i traktørstedet og købte sin eftermiddagskaffe. 0,60 kr. for kaffe og

Eresdiplom

for

N. C. Nielsen Horsens.

Som 25te aarigt Medlem af
Horsens-Hammer Afholdsforening
 bringes Dem af den nuværende Be-
 styrelse paa Foreningens Vegne vor
 bedste Tak for godt Samarbejde og
 Troskab mod Afholdssagen i de 25
 Aar.

Vadskov, den 2 April 1932

*P. B. W.
 Christensen*

et stykke kage. Ved 15,30 tiden samledes man i godt vejr på græsset ude i skoven, hvor fanebæreren stod med fanen. Her blev sunget et par fædrelandssange inden en udenbys taler fik ordet. Han kunne tale om sommervejret og feststemningen, eller hvad han nu kom i tanker om. Engang var det højskoleforstanderen fra Try, Frode Fogt, der skulle tale. Han spurgte Far: "Hvad talte jeg om, sidst jeg var her i foreningen?". "Det kan jeg dårligt huske", svarede Far. "Kan du ikke huske en lille detalje, eller en lille vittighed?", "Jo, det var vist noget om en gammel kone". "Nå, var det den, så får I en anden i dag!". Frode Fogt havde emner nok at tage af. Efter talen sang man igen nogle sange, og så var det tid til den medbragte madkurv. Far købte en hvidtøl til maden, vi andre fik en sodavand. Far sagde: Vand, det er det negrene vasker deres fødder i, så det vil jeg helst ikke drikke. Derfor købte han en øl. Når måltidet var til ende, begyndte de unge at strømme til, og kassereren fik travlt med at sælge sløjfer til dansen om aftenen. Han sad inde i beværtningen, og der var stor tilstrømning. 1,25 kr. for en sløjfe som man bandt på jakken eller satte fast med en nål på kjolen. Klokkeren omkring 18,00 kom musikken. Den bestod af et orkester med husmand Niels Jensen fra Vodskov, han spillede violin, fløjte og horn. Skrædder Husum fra Vester Hassing, han spillede violin og trompet. Murer Nicolaj fra Mou, han spillede på violin, tuba og kontrabas, mens hans søn Peter slog trommen. Når de kom, blev de trakteret i beværtningen, så de kunne begynde at spille kl. 19,00. Dørene til danseestraden var lukket, indtil de spillede en march. Så blev dørene åbnet, og kontrollørerne så efter, om man havde indgangssløjfen på. Når alle var inde, slog musikken over i en sagte vals, og dansen var igang. Musikken varierede mellem vals, polka, firkantet sløjfe, en turdans mellem fire par i hver quadrille. Også en foxtrot eller quick-step kunne det blive til, ligesom også en Svensk-maskerade var på repertoire. Når dansen var godt igang, kunne Far gå hen til musikken og spørge: Kan vi få en mazurka? Ja, ja det kunne de også. Så gik Far og Mor på dansegulvet. Også andre prøvede at danse mazurka, men Far og Mor var helt suveræne. Jeg syntes, at de var det smukkeste par, der overhovedet dansede. Ved godt nitiden var der en pause, hvor musikken fik sig en tår kaffe til de tørre gaver og fik en øl i hånden, som de kunne lække sig på. Dansen gik så igen et par timer, og så var den fest gået godt. Uden spiritus overhovedet. Kassereren kunne gøre dagens indtægt op. Salg af sløjfer kr. 180,00. Værtens skulle have 50,00 kr. i leje. Taleren skulle have 15,00 kr., musik-

ken 15,00 kr. hver + forplejning. Ialt udgifter 141,00 kr., altså 43,00 kr. i overskud. Engang havde de fået Johan Skjoldborg til at tale. Han havde på forhånd sagt, at han skulle have 100,00 kr. for at tale. Hvis ikke jeg tager så meget, kan jeg ikke overkomme alt det, man vil have mig til, sagde han. Det var Far, der havde aftalt med Johan Skjoldborg, men de ville have ham, værsgo at betale.

Kjær Herreds Afholdskreds havde et møde på Nørresundby Afholdshjem engang midt i tyverne. Der skulle vælges en ny formand. Man kunne ikke rigtig finde et rigtigt emne og diskussionerne gik. Så fik karetmager Foul Knøsgaard fra Aabybro mødet suspenderet i 10 min., så man kunne gå i grupper og tale sammen. Da tiden var udløbet, og man genoptog mødet, blev Far foreslået til formand. Det forslag gik alle ind for, og da Far sagde ja til forslaget, var han valgt. Han arrangerede møder i de forskellige foreninger i kredsen. Han lavede plancher med statistikker og han gjorde virkelig propaganda for afholdsbevægelsen. I en sang, som var forfattet til Fars og Mors sølvbryllup, stod der:

Niels er meget ivrig afholdsmand,
han nøjagtige tal-opgive kan
på hvor mange penge, der bli'r brugt
i vort lille land til øl og sprut.

Ved samme sølvbryllup fik Far og Mor en sølvskål med inskription fra afholdsforeningen for deres indsats i afholdssagen.

Deres sølvbryllup var den 4. oktober 1932. Værkstedet var ryddet og der var 40 mennesker fra hele byen, familie og udenbys venner, der deltog i festen. 1935 blev Far meget syg og måtte indlægges på sygehus til operation. Han afviklede derfor sine tillidsposter, og snedker Jacob Christensen overtog formandsposten i Kjær Herreds Afholdskreds. Det varede ikke så længe, og landpost Peder Todberg, Vester Hassing var formand i 1939.

Fars sygdom forværredes efterhånden og den 15. jan. 1939 afgik han ved døden i sin egen seng, hvor Mor havde passet ham, så godt hun kunne i hans svære sygdomsdage. Før han døde, havde han selv valgt de salmer, som skulle synges ved jordefærden. Blandt dem var: Lær mig, o skov, at visne glad, samt Lyksalig, lyksalig, hver sjæl, som har fred. Den sidstnævnte foranledigede Pastor L.P.Jensen til i sin tale at sige: Snedker Nielsen var i virkeligheden en fredens mand,

men han gik ikke på kompromis med det, der var forkert i samfundet, så han har måske ikke altid været så fredfyldt endda. At afholdssagen har haft hans fulde tilslutning ses jo også i dag, hvor der er så stor en tilslutning og opmærksomhed.

Der var nemlig fire faner der paraderede omkring kisten og gik foran til graven, hvor de alle blev sænket, som han selv så mange gange havde gjort som fanebærer. Efter jordpåkastelsen talte snedkermester Christensen, Vodskov, formand Høpfner, Aalborg og Peter Knudsen en tak for afdødes indsats for afholdssagen, medens Johannes Olesen, Sejlflod, bragte en tak fra hovedbestyrelsen. Ved en mindesammenkomst i det ryddede værksted talte tidligere formand for Horsens-Hammer Afholdsforening Jens Jensen, Lindholm, karetmager Poul Knøsgaard, Aabybro og H.C.Andreasen, Kinnerup, samt Fars gode og nære ven Lærer Ersted, Vodskov, som havde assisteret ved højtideligheden i kirken. Nekrologen fra Aalborg Amtstidende efter begravelsen vedlægges denne beretning.

Lærer J.K.N.Skipper blev jo ældre, og skønt han ledede foreningen på en sober måde, syntes de unge medlemmer, at der måtte kunne komme lidt mere liv i kludene, så engang først i tyverne blev han væltet i en generalforsamling, og en ung mand, Jens Jensen, Skanderborg, nord for Horsens, blev valgt til formand. Om der blev mere ungdom ved det, husker jeg ikke, men på et tidspunkt solgte han huset og flyttede til Lindholm, mens han fik arbejde på Nørresundby slagteri. Derefter blev snedkermester Jakob Christensen, Vodskov formand og var det til han og hans kone Johanne gik ind i Indre Mission. Ungdomsmøderne fortsatte i vort hjem og også dilettantspillene fortsatte. Desuden var der hver jul juletræsfest i Langholt Afholdshjem. Der blev der sunget julesalmer, holdt tale og derefter dans. I Vodskov blev der oprettet et firestemmigt sangkor, som lærer Erstedes søn, Aage Ersted, ledede. Også det blev brugt som underholdning, både i Vodskov og Langholt. Desuden blev der holdt deciderede afholdsmøder begge steder, så der foregik da noget hele tiden i foreningen.

I biografien, som findes i bogen om afholdssagen, er der også omtalt, hvem der var i bestyrelsen for Horsens-Hammer Afholdsforening i 1939:

Formand Jacob Christensen, Vodskov. Kasserer Marius Marck Jensen, Uggerhalne. Næstformand og fanebærer Hans Chr. Andreasen, Kinnerup.

Snedker Jens Chr. Jensen, Vodskov. Svend Aage Skipper, Kinnerup. Svend Aage var ikke i familie med lærer Skipper. Desuden Mor, Anna Nielsen og Charles Vestergaard, Horsens.

I løbet af de næste år i fyrrerne blev Mor, Anna Nielsen, valgt til formand, og skønt hun prøvede at holde sammen på stumperne af foreningen, måtte hun i slutningen af fyrrerne aflevere de bøger og fanen, hun havde, et eller andet sted, måske til Kjær Herreds afholdskreds, hvis formand på det tidspunkt vistnok var handelsgartner Holmgren i Nørresundby. Jeg ved det ikke.

Det var så endeliget på Horsens-Hammer Afholdsforening.

Skelagervej 23
9000 Aalborg
tlf. 98 79 07 06
Anker Engqvist

JORDEFÆRD I LANGHOLT.

Snedkermester N. C. Nielsen Langholt, begravedes i Gaar fra Horsens Kirke.

Den fyldte Kirke og de mange Kranse, deraf flere signerede, viste, at afdøde havde haft mange Venner. Blandt Følget var der især mange Afholdsfolk, idet afdøde i Ædruelighedsarbejdet var blandt de førende i Aalborg Amt; i en Række Aar var han saavel Formand for den stedlige Afholdsforening samt Kredsformand for Kjær Herreds Afholdsorganisationer. Ved Baaren var opstillet Faner fra Foreningerne i Horsens-Hammer, Nørresundby, Aaby og Vester Hassing. Venner og Familie skænkede en smuk Granitsten til Graven. Sognepræsten skildrede afdøde som en Mand, der elskede Freden, men ikke var bange for Kamp imod det, han ansaa for ødelæggende og skadeligt.

Efter Jordpaakastelsen udtalte Snedkermester Christensen, Vodskov, Formand Høpfner, Aalborg, og P. Knudsen, Nørresundby, en Tak for

afdødes Indsats for Afholdssagen, og Johannes Olesen, Sejlflod, bragte en Hilsen fra Hovedbestyrelsen.

Afdødes Søn bragte Familiens Tak for Deltagelse og Venlighed under Faderens lange og smertefulde Sygeleje og indbød til Kaffe i Hjemmet. Her talte Jens Jensen, Lindholm, Karetmager Knøsgaard, Aabybro, og C. Andreassen, Kinnerup, ligesom der blev sunget flere Salmer.

Snedker Nielsen var en dygtig Haandværker, en begavet og initiativrig Mand og en udmærket Familiefader. Hans rige Evner ofredes især for Afholdsarbejdet, men ogsaa paa andre Felter blev de udnyttet. Han var i mange Aar Formand for Kommunens Bygningskommission og i Bestyrelsen for Husmandsforeningen og Brugsforeningen. For flere Aar siden blev Nielsen angrebet af en alvorlig Sygdom og var flere Gange indlagt paa Sygehuset; men han bar sine Lidelser med sjælden Resignation. Han blev 56 Aar. Han efterlader sig Hustru og to Børn. En Søn fortsætter Faderens Snedkerforretning.

Nekrolog fra Aalborg Amtstidende efter Snedker Nielsens begravelse den 19. jan. 1939.

Horsens-Hammer Årbog 1997 ISSN 0106-5998. 21. årgang
Årbogen udgives af Horsens-Hammer Hjemstavnsforening
Formand: Knud Larsen
Renskrivning: Doris Nilsson
Redaktion: Johs. Høgsted Jensen
Tryk: Høgsted Print

Årbogen fås ved henvendelse til:
Johs. Høgsted Jensen, Møgelbjergvej 58, 9310 Vodskov

